

Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Region (SKR) anser att lagförslaget är olämpligt och otillräckligt för att avhjälpa lokal kapacitetsbrist. SKR menar att den nya intäktsramen i grunden är tillräcklig för ersättningen till elnätsbolagen och ifrågasätter därför lagstiftning och avtal som bygger på en äldre intäktsram, vilken tillät påslag betydligt över elnätsföretagens räntor och marknadsrisk. En översyn av andra kostnader i intäktsramen är dock påkallad.
- SKR anser att lagförslaget tydliggör behovet av en omreglering av marknaden så den ersätter lokal produktion av kraftvärme för dess nyttor för nät och energisystem. Detta understryks av att dess konkurrenskraft försämrats genom flera politiska beslut på senare år. Därtill bör nätägare som alternativ till elnätsförstärkningar vara skyldiga att överväga alternativ till lägre kostnad, såsom upphandling av lokal produktion. Det bör även gälla Svenska Kraftnät vid bristsituation i stamnätet.
- SKR har samtidigt respekt för att frågan rättsligt sett kan ha flera dimensioner.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Lokal kapacitetsbrist behöver kunna avhjälpas

SKR understryker vikten av att kunna tillhandahålla tillräckligt med el i olika delar av landet för ökade behov inom industri, transporter och bostadsbyggande samtidigt som inslaget av variabel elproduktion ökar. Det är av stor vikt att pågående översyn av regelverk resulterar i kortare processer för tillstånd och utbyggnad etc.

En bidragande orsak till kapacitetsbristen är att lokal produktion av kraftvärme inte ges ersättning för sina nyttor för nät och energisystem. Det kommer till uttryck både i detta lagförslag och de tillhörande överenskommelserna för Stockholm och Malmö.

Istället har konkurrenskraften för kraftvärme och fjärrvärme försämrats under senare år genom flera ökade skatter: på avfallsförbränning, på bioljor och på fossil energi i fjärrvärmerna för att forcera en redan pågående utfasning. Även Energiöverenskommelsen ändrade konkurrensläget kraftigt, samtidigt som den inte hanterade effektfrågan.

Detta tydliggör behovet av en omreglering av elmarknaden så att lokal produktion av kraftvärme ersätts för sina systemnyttor, såsom planerbar kraft. SKR ser positivt på att detta behov har lyfts av flera parter inom Elektrifieringskommissionen och i flera rapporter kring nätkapacitetsbristen.

Därtill bör elnätsföretagen som alternativ till elnätsutbyggnad ges utökad möjlighet att avhjälpa bristen till lägsta kostnad, där upphandling av lokal produktion bör vara ett tydligt alternativ, liksom i överenskommelserna för Stockholm och Malmö. Exempelvis bör detta vara en skyldighet för Svenska Kraftnät vid bristsituation i stamnätet. Regelverken för nätutvecklingsplaner, nätkapacitetsreserv, intäktsram etc. bör ses över för att möjliggöra detta.

Den nya intäktsramen kan behöva anpassas

SKR anser att den nya intäktsramen i grunden är tillräcklig för ersättningen till elnätsbolagen och ifrågasätter därför lagstiftning och avtal som bygger på en äldre intäktsram som tillät påslag betydligt över elnätsföretagens räntor och marknadsrisk.

SKR anser dock att en mindre översyn av andra kostnader i intäktsramen är påkallad. Erfarenheterna av den nya intäktsramen bör därför följas upp skyndsamt, särskilt med avseende på mindre nätföretag. Det omfattar tillämpning av normalkostnader för utrustning som är svåra att erhålla för alla bolag, avskrivningstider som inte beaktar behovet av utranering i förtid, åldersbaserat nuanskaffningsvärde, årligt rationaliseringskrav på driftskostnader samt otillräckliga incitament för innovation till exempelvis flexibilitetslösningar.

Lagförslaget visar på behovet att komma ur en tvistesituation

SKR har samtidigt respekt för att frågan rättsligt sett kan ha flera dimensioner där det är positivt att regeringen och elnätsbolagen kan komma ur tidigare konfliktsituation. Det har funnits olika tolkningar av myndigheter, domstolar och nätföretag om i vad mån utnyttjat underskott i förhållande till intäktsramen för tidigare tillsynsperiod ska kunna användas även under kommande perioder. Elnätsbolagen har tidigare med framgång i domstol kunnat driva upp sina intäkter och även aviserat att dra regeringen inför EU-domstolen för de införda skärpningarna.

Lagförslaget kan därvid ses som en möjlig kompromiss. Det skulle ge ett särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet som ökar kapaciteten i näten och bredda möjligheten för liknande insatser som omfattas av överenskommelserna för att avhjälpa en akut bristsituation för Stockholm och Malmö under hösten 2019 om ökad lokal elproduktion och andra åtgärder för ökad nätkapacitet. Det kan även sägas gynna företag som varit sparsamma med att utnyttja sina tidigare intäktsramar.

Lagstiftningsförslaget innehåller dock inte några tydliga krav på att investeringarna inom ramen för det särskilda investeringsutrymmet ska gå till åtgärder som förstärker

kapaciteten i elnäten eller andra bristavhjälpande insatser utöver redan planerat. Det riskerar därför att enbart leda till en utökad vinstmarginal för elnätsföretagen.

Sveriges Kommuner och Regioner

Staffan Isling

Gunilla Glasare